

20. Jan. 1844

FACTS

Date:

20. Jan. 1844

Page number:

Dagbog B, side 68-72

TRANSCRIPTION

20 Januar 1844.

Jeg er saa glad og kunde svømme hen i Taarer – dersom disse ikke hos mig vare blevne ligesaa sjældne som ægte Perler. –

Jeg maler af alle Kræfter, med saa megen Fornuft og saa liden Afsmag af Studier som muligt, paa min Kostald.¹ Ligesom jeg ikke kan skrive det Bedste, jeg oplever, saaledes kan jeg heller ikke skrive om de Ting der stærkest sysselsætter min egen Tanke, uden at det bliver et kummerligt Vrængbillede, jeg er for forfængelig til at mane tit frem; af og til har jeg gjort og skal vel fremdeles gjøre saadanne Forsøg, gid de blive sjældnere, eller – bedre.

Jeg hader Allegoriseren i Kunst og dog har jeg i denne Tid gjort en saadan lille allegorisk Tegning,² der blev fremkaldt derved, at jeg hørte om 4 unge Piger, der kom sammen for at underholde dem ved Læsning.³ Jeg lignede dem ved et Kløverblad, et Fiirkløver; paa hvert Blad tegnede jeg et lille Billed, saa at disse 4 Smaabilleder kunde samlede udtrykke, hvad de fornemmelig kunde interessere dem for: Myther, Sagn, Kæmpeviser og Kunst. (De tre første indeslutte saaledes: Historie og Poesi overhovedet.) Jeg lod Kløverbladet hvile [paa] og deles ved Korset, hvorved jeg tænkte paa den smukke gamle Fremstillingsmaade af Korset, som Livets Træ, der skyder Blade. Det Hele staaer paa et rundt Skjold, udenom hvilket jeg let angav Dyr •69• til den ene Side og et Landskab til den anden, der deels kunde antyde de gode Damer, at de ikke maatte glemme Naturbetragtningen – deels, og fornemmelig, for at antyde, at mit egentlige Fag laae saa fjernt fra, hvad her var fremstillet, at det vel fortjente en lempelig Dom. Jeg ærgrer mig ogsaa over ikke at have kjendt Kløverbladet i Form, som jeg troede ligt Skovsyrens Hjerteform. Senere erfarer jeg, at der er stor Forskjæl, og at Kløveret havde været langt mere simpelt og kunstnerisk. Ligeledes er Korset plumpt og Bladene klodset anbragt, hvad jeg maaskee dog kunde have hjulpet paa. Havde det lykkedes bedre, vilde jeg have bedt dem trække Lod om Billedet, da jeg ikke vilde give det til nogen [overstreget: enkelt] Bestemt; nu veed jeg ikke, om det er værdt. Skulde jeg dele Bladene mellem de unge Piger, da maatte: 1) Mythen, Odin med Hugin og Munin (vedføiet Slutningsordene af Vasthrudnersmaal [derefter], hvor Jetten kjender Guden paa det Spørgsmaal: hvad hviskede Odin Balder i Øret, der han laa paa Baalet) tilfalde: Meta Grundtvig. 2) Sagnet, Holger Danske, vedføiet nogle Ord af Ingemanns H.D.: kom ei jeg i Verdenskrøniken ind, dog Skjaldene om mig sjunge – tilfaldt da: Susette Dalgas. Kæmpevisen, en ung Pige, siddende ved Roden af et Træ og lyttende til Fuglesangen, med de Ord: den allermindste Fugl af dem, der vare, sang fra Træet ned i Toner klare⁴ – blev Georgia Schouws, og Kunsten, fremstillet ved smaae travle Trolde, (hvor jeg dog hellere havde brugt Vølund paa Holmen), med •70• de Ord af Vaulundurs Qvida: Vel paa Lindebast trak han alle Ringe⁵ – maatte da

tilfalde: Elise Stampe. – Forøvrigt gav denne Tegning Anledning til, at jeg, der var stolt af aldrig af have skrevet to Linier, der rimede, gjorde det første Forsøg om ikke i Rim saa i høiere Toneart, om ellers noget, man saa let stillede sammen, kan fortjene Navn af Forsøg – saalydende:

Fiir-Kløver jeg fandt
Mellem Vikke-Havren,
Jeg trilled paa Børen
Til Qvæget hjem.

– Ved et sært Tankespring kommer jeg til at tænke paa Paul Møllers fortrefelige Bondedrengs Forsøg:

Den, som mig føder
Det er Gud Fader –
Den som mig klæder,
Den som mig klæder – ⁶

Gud ske Lov, at jeg kan lee ad mig selv, det kunde jeg ikke altid – der er som jeg skrev: jeg er saa glad og dog saa bedrøvet! Jeg maler om Dagen og sidder om Aftenen inde i mit lille Studerekammer, med Bøger og Tegninger om mig – sommetider kan jeg ikke blive færdig, ikke blive træt af at see og læse saa jeg først [overstreget: seent] langt over Midnat giver mig i Lag med at rede mit simple og lette Leie paa Sophaen. Jeg føler den uhyre Rigdom, som Menneskeslægten (og jeg som Led af den) eier – ligefra de dybe gaadefulde Myther og Sagn fra Slægtens Barndom •71• med deilige Drømme, det blev overladt de sildige Slægter at realisere, om de ikke vanarter – indtil alt det deilige, som Menneskeaaanden, uddannet og forædlet, skabte i Kunstens og Poesiens Glandsperioder. See Kristendommen kaste sin milde Glands over det Hele – see i Historien Fædrenes Bedrifter baade i Aandens og Haandens Verden, da føler man, det er værdt at leve – høit og herligt at føle sig som Led i den vældige Kjede, et herligt, helligt Maal at ligne store Fædre og erhverve et Eftermæle som deres.

See det kan gjøre mig glad, at betragte det Store i Livet, inderlig glæder jeg mig, naar jeg troer at spore Forsynets ledende Haand, og den Forfængelighed, der behager sig selv saa meget, ved at være anderledes end Andre kan reent svinde bort, saa jeg føler det som en Trøst, at: Folkets Røst er Guds Røst! – Men, for hver god Time har man fem onde og 10 kjedelige. Med alt det, jeg kjender herlige, elskværdige Mennesker, saa kan jeg dog aldrig bekæmpe en Følelse af Eensomhed; de have alle mange andre, de holde af, jeg faaer en Part af deres Velvillie, og er taknemmelig for den, men tilhører Ingen, og, Ingen tilhører mig – denne Frihed, den er mig for stor, den er uhyggelig. Jeg kunde reise bort, dø – man vilde snart glemme det, Ingen vilde savne mig, uden maaskee en Eneste, og hun er langt borte – Ja, gamle Moder! Din Kjærlighed glemmer jeg ikke, men hvorfor skulde vi skilles? Naar jeg saaledes sidder her og der dybt nede [ulæselig overstregning] i Lønkammeret kan røre sig en stille

Længsel efter Noget •72• Verden har fortalt mig [som Lykke], og føler:
Sligt er forbudne Varer, ja, da kan rigtignok Hjertet presses lidt sammen
og en Taare stige – den gaar ikke over Bredden, finder ikke sin gamle Vei
ned over Kinden, thi ogsaa her maa jeg føle: Barnet er borte, og dermed:
den Lindring og Velsignelse, der ligger i stille Graad.

¹ Statens Museum for Kunst, KMS446 (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 163).

² Designmuseum Danmark, inv.nr. 87:135.

³ Den lille forening Fylla bestod af de fire veninder: Meta Grundtvig (1827-1887), datter af N.F.S. Grundtvig; Susette Dalgas (1825-1889), søster til Lundbyes malerkammerat Carlo Dalgas; Georgia Schouw (1828-1868), datter af botaniker J.F. Schouw; samt baronesse Elisa Stampe (1824-1883). De tre sidstnævnte var kusiner.

⁴ Fra Henrik Hertz' gendigtning af den fragmentarisk bevarede folkevisen "Jeg gik mig ud", trykt i Christian Winther og C.E.F. Weysses Kjæmpeviser fra 1840.

⁵ Fra Finn Magnusens oversættelse af Den ældre Edda, som Lundbye ejede et eksemplar af.

⁶ Fra Poul Martin Møllers satiriske Statistisk Skildring af Lægdsgaarden i Ølseby-Magle. Af en ung Geograph.

20 Januar 1844.

Jeg er saa glad og kjænde som me her i Taaen-
Norsom disse ikke hos mig saa bleve ligesaa gjæl-
ne som ægte Poesi. —

Jeg maler af alle Kræfter, med saa megen Fer-
nøft og saa liden Opsang af Studier, som min-
der min Kostald. Ligesom jeg ikke kan skrive det
Bedste, jeg oplever, saaledes kan jeg heller ikke skrive
om de Ting der stærkest ijselsætter min egen Tanke,
indes at det bliver et kunnemæssigt Udsagnsbillede, jeg er
for personligt til at mene det frem; af og til
kan jeg gjøre og skal vel fremdeles gjøre sande
Forsøg, gid de blive gjældende, eller — bedre.

Jeg havde Allegoriseren i Kunst og jeg har jeg
i denne Tid gjort en saadan lille allegorisk Tegning,
der blev fremkaldt derved, at jeg hørte om 4 unge
Piger, der kom sammen for at underskælde dem ved
Læsning. Jeg tegnede dem ved et Kløverblad, et Fiv-
kløver; paa hvert Blad tegnede jeg et lille Billede, saa
at disse 4 Smalbilleder kunde samlede indtrykke, hvad
de fornuftig kunde interessere dem for: Mytteri,
Sagn, Kempehistorie og Kunst. (de tre første indledte saa-
ledes: Historie og Poesi overhovedt.) Jeg lod Kløverbla-
det hænges paa Seles ved Morset, hvorved jeg tænkte paa
den smukke gamle Fremstillingsmaade af Morset, som
Livets Tor, der stiger Blader. Det hele staaer paa
et smukt Skjold, indenfor hvilket jeg let angaar dig.

Til den ene Side af et Landskab til den anden, der dels
kunne antyde de gode Lærere, at de ikke maatte glemme
Naturbetragtningen - Seels, og fornemmelig, for at antyde
de, at mit egentlige Fag har saa fjært fra, hvad
her var fremstillet, at det vel fortjente en lønkelig Dom.
Jeg erger mig ogsaa over ikke at have kjendt Klover
bladets Form, som jeg traade ligst Thorsgrøns Planteform.
Senere erfarer jeg, at der er stor Forskjell, og at Kloveret
haardt været langt mere simpelt og kunstnerisk. Ligeledes
er Kloveret plump og Bladets kladet antygt, hvad jeg
maaskee dog kunde have kjendt paa. Klads det tyk-
kes hede, vilde jeg have bedt dem trække det om Billedet,
sa jeg ikke vilde give det til nogen ~~svært~~ Bestemt, men
ved jeg ikke, om det er værdt. Skulde jeg selv Bladene
mellem de unge Piger, der maatte: Mythen, Odin med
Klægen og Mjællin (udført Måtnings ordene af Væsthus
mensmaal, hvor pitten kjender Jorden paa det Springemaal: hvid
misket: Odin Billedet: Grot, der han ligger paa Barlet) tilfælde:
Mette Grundtæg. 2/ Sagret, Klægen Danske, udført i
de Ord af Ingemanns H. D. her er jeg: Vædens kroni-
ken ind, der Skjaldene om mig springe - tilfaldt de:
Indsette Dalgas. Kæmperssen, en ung Pige, sidder
med Jorden af et Træ og løftende til Fuglsangen, med
de Ord: den aller mindste Fugl af dem, der var, sang
fra Træet ned: Toner Klæge - blev Georgina Schæfers,
og Kinsten, fremstillet med smaa træde Træde, (hvor
jeg dog hellere havde brigt Volund paa Holmen), med

70
 i Ord af Vandrindens Lirde: Vel paa Lindbaas
 trok han alle Ting - maatte da tilfalde: Elise
 Stampe. - Forvoigt gav Lærns Tegning An-
 ledning til, at j, der var stalt af aldrig at have
 skrevet to Linier, der rimede, gjorde det første Forsøg
 om ikke: Jim saa i hviere Tone art, om ellers mgt
 man saa let stillet sammen, kan fortjene Navn af
 Forsøg - saalydende: Fiir-Kloiree j fandt
 Mellem Vikke - Klavren,
 Jy trilled paa Boreu
 Til Gaaet hjem. - Ved

et saet Tankespring kommer j til at tænke paa
 Paul Möllers fortreffelige Brededaengs Forsøg:

Den, som mig fødte

Det er Gud Fader -

Den som mig klæder,

Den som mig klæder -

Gud ske Lov, at j kan lee ad mig selv, det kunde j
 ikke altid - det er som j skrev: j er saa glad og
 dog saa bedrøvet! Jy mæler en Dagen og sidder
 om Aftenen inde i mit lille Studeskammer, med
 Bøger og Tegninged om mig - sommetider kan
 j ikke blive færdig, ikke blive træt af at see j selv
 saa j først ~~saa~~ langt over Midat at giv mig i
 Læg med at rede mit simple og lette Lær paa So-
 phaen. Jy føler den iøjne Faldom, som Menneske-
 slægtens (og j som det af den) er - lig fra de dybe
 gaadefulde Mytter og Lagen fra Slægtens Børndom

71
med deilige Drømme, det blev overladt de vilde Hænder
at realisere, om de ikke var andet — indtil alt det
deilige, som Menneſke aanden, ~~ikke~~ indsaaret og for
adlet, skabte i Kunsten og Paasens Glandsperioder
See kristendommen kaste sin milde Glands over det
Hele — see i Historien Faderens Bidskifter haade:
Aandens og Maanedens Verden, der faar man, det er
værdt at leve — høit og heiligt at føle sig som Led i
den veldige Hæder, et heiligt, heiligt Maal at ligge
stene Fæder og skrive et Eftermaal som deres.

See det kan gjøre mig glad, at betragte det Stene: Høst,
indeelig glæder jeg mig, naar jeg traer at spore Forsignets
ledende Maand, og den Fængselighed, der behager sig
selv saa meget, ved at være anderledes end Andre
kan seent vinde hert, saa jeg føler det som en Taar, at:
Faldets Gæst er Guds Gæst! — Men, for hvor god
Tid er man fem end og 10 kjedelige. Med alt det,
jeg kjender deilige, elskværdige Menneſker — saa kan jeg dog
aldrig hokampe en Fjæle af Ensomhed; de have alle
mange andre, de halde af, jeg faaer en Part af deres Velbillig,
og er taknemmelig for den, men til horev Ingen, og Ingen
til horev mig — Denne Frihed, der er mig for stor, den er
uhjælpelig. Jeg kunde reise hert, de — man vilde snart glem
me det, Ingen vilde søge mig, inden maaskee en Eneste,
og kun en laangt herte — Ja, gamle Mader! Din Kjærlig
hed glemmer jeg ikke, men hvorfor skulde vi skilles?
Naar jeg saaledes sidder, her og der dybt inde ~~Alles~~
i Løkkemønstret kan søge sig en stille Længsel efter Nogen

72.
Norden har fortælt mig, og føler: ^{som Lykke} Sligt er for kvinder.
Derfor, ja, de kan rigtig nok kjædet presses lidt sam-
men og en Taare stige - den gaar ikke over Brøden,
finder ikke sin gamle Vei ned over kinden, thi op-
her maa j' føle: Barnet er borte, og der med: den
Lindring og Velgjørelse, der ligger i stille Grand.

Fastelæns Mandag 19 Febr 44.

Der er en forlig Klippe, hvorpaa mangen Maler
strender - den hedder: Kjedsommelighed. Og saa j'
gaar den grumme ned. Hvor sjældent sees nogen
mit Maleri med Gled, med rigtig Fornøjelse,
uden en og anden, der forstaaer sig paa Nofleser,
vaane og kalde Farver o. s. v. Det kan være meget
fortreffeligt, og j' truer selv, at Maleren kun kan
lidt tjent med et Publikum, der slet ikke har et
øiet p' de. Men j' vilde dog saa gjerne, at mine
Maleries ved deres Stemning mere end ved deres
Technik skulde være istand til at interessere.

Det er vist uopnaaeligt, thi fra først j' begynde
at male, har det været mit kjæreste Ønske, og
j' har endnu ikke set det realiseret - eller kun
en Tilnærmelse herat. Maler og Kunst kjender
hvor tit og maaskee for tit rost mig - Publikum
har stadig kjædet sig, og ønsket flere Træer og
møjet Levende. Har j' end ikke savnet Opmærksom